

Lesson Study voor sociale veiligheid: praktijkvoorbeeld

De VU Lerarenacademie werkt met een aantal VO-scholen samen in het onderzoeksproject 'Competentieversterking van docenten met PestPlotter en Lesson Study: samenwerken aan sociale veiligheid in de klas'. Lesson Study teams richten zich hierin op de vraag hoe zij de groepsdynamiek of sociale veiligheid in de klas kunnen versterken. Op basis van een screening van de sociale veiligheid in een klas met de digitale tool PestPlotter, kiest een team een focus voor een lesontwerp dat aansluit bij de gesignaleerde problematiek. Dat varieert van leerlingen bewustmaken van pestgedrag in de klas tot het aanleren van een socialere opstelling naar elkaar. Het Van der Meij College uit Alkmaar neemt deel aan het project. Een Lesson Study team geeft een inkijkje in een cyclus die zij doorlopen heeft.

Balans in de groepsdynamiek

In de derde klas vmbo waarop wij ons gericht hebben, bleek iets aan de hand te zijn met de sociale veiligheid. Er is een Lesson Study team gevormd bestaande uit docenten die allen lesgeven aan deze klas, te weten de mentor en docenten maatschappijleer, wiskunde en lichamelijke opvoeding, plus een beleidsmedewerker.

Alhoewel er geen sprake was van een heftige pestdynamiek, waren de uitkomsten van de PestPlotter reden tot interventie. Opvallend in deze klas was enerzijds veel verdedigingsgedrag; een deel van de leerlingen voelde de noodzaak om voor elkaar op te komen en deed dat ook. Anderzijds waren er een aantal leerlingen die buiten de groep leken te vallen. De klas bestond uit veel verschillende eilandjes. Daarnaast ervoeren wij dat sommige leerlingen door de dominantere types werden ondergesneeuwd.

Een interessante Lesson Study cyclus volgde, waarin we hebben gewerkt aan het in balans brengen van de groepsdynamiek en aan de bewustwording van leerlingen van de eigen positie in de groep. Allereerst hebben wij een onderzoeksles

ontworpen gericht op groepsvorming. Doelen hierbij waren dat leerlingen elkaar beter leerden kennen, zich dienstbaar opstelden ten opzichte van de groep en samenwerkten. In de onderzoeksles zijn drie actieve groepsspellen gespeeld waarbij wederzijdse afhankelijkheid tijdens samenwerken een rol speelde. Bij deze les observeerden we dat leerlingen enthousiast samenwerkten en de klas veelal als een groep opereerde.

Bij het ontwerp van een tweede onderzoeksles zijn we een stapje verder gegaan en hebben we als doel gesteld dat leerlingen hun eigen positie in de klas herkennen en dat de wat ondergesneeuwde leerlingen meer van zichzelf laten horen. Hiervoor hebben wij een tweedeling gemaakt in 'drukke leerlingen' en 'rustige leerlingen'. Een interessant moment was de lesfase waarin de leerlingen zichzelf mochten indelen in rustig of druk, waarna dit werd besproken met de docent. Dit gaf ons veel inzicht in hoe de leerlingen zichzelf zien. Rustige leerlingen hebben daarna drukke leerlingen geïnterviewd, waarbij deze enkel antwoord op de gestelde vragen mochten geven. Zowel de rustige als drukke leerlingen werden door deze oefening uitgedaagd een andere positie in de klas aan te nemen.

Als team heeft de Lesson Study cyclus ons meer inzicht in de leerlingen en de klas gegeven. We hebben kleine stappen weten te zetten naar het in balans brengen van de groepsdynamiek en we geven hier dit schooljaar een vervolg aan in een tweede cyclus.